

Pisatelj, ki je »manjkal«

V ljubljanskem Kinu Šiška so se na sinočnji okrogli spraševali, zakaj je domovina Pahorja začela brati šele po priznanju v tujini

Naporno jesen preživlja slovenski kandidat za Nobelovo nagrado. Niti teden dni še ni minil, odkar je bil najslavnejši tržaški »skorajstoletnik« (ima 97 let) v »fokusu« slovenske predstavitve na frankfurtskem knjižnem sejmu, pred tem se je mudil na mednarodnem festivalu v Berlinu, pred septembrskim novinarskim mikrofonom je skritiziral zadnjo kitico slovenske himne in predlagal drugo, v istem času je v ZDA izšla nova izdaja Nekropole v angleščini. Danes in jutri Fakulteta za humanistične študije v Kopru pripravlja prvi znanstveni simpozij o človeškem liku in literarnem fenomenu tega zamejskega pisatelja. Sinočnji uvod v Kinu Šiška je predstavljala okrogla miza z osrednjim vprašanjem: Zakaj se je sprejemanje Pahorjeve literature v sami Sloveniji zatikalo in zakaj ga je domovina začela brati šele po priznanju v tujini. Pahor je sedel v prvi vrsti.

Moderatorica Simona Škrabec je za pogovor o Pahorjevi literaturi zbrala goste iz različnih kulturnih okolij. »Redka je prilžnost govoriti o pisatelju s tako različnih zornih kotov. Tukaj pa gre za eno najprijaznejših oseb na svetu. Vabljeni govorci so prek branja Pahorjevih del postali tudi njegovi prijatelji.« René de Ceccatty je pisatelj ter priznani prevajalec italijanskih avtorjev, Thomas Poiss je avstrijski literarni kritik, Evgen Bavčar filozof, fotograf, slovenski Parižan, ki je roman Nekropola spravil do francoske publike, Michał Kopczyk je poljski literarni zgodovinar in prevajalec.

Na Pahorja so naleteli zelo različno. Bavčar je že v mladosti bral njegovo črtico o požigu Narodnega doma v Trstu, potem pa ga srečal v Parizu in njegovo slovenstvo pre-

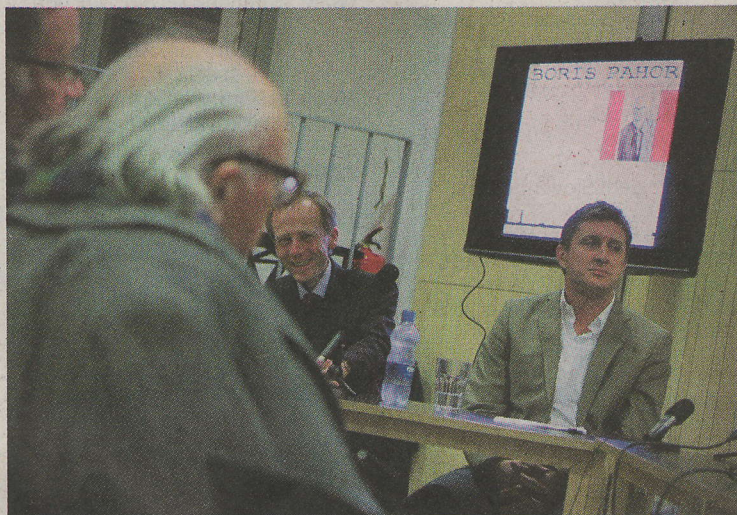
poznal kot najbolj samonikel glas. Cecattiju ga je v branje priporočil prijatelj, Poiss ga je prevajal in ob prevajanju diskutiral z avtorjem, Kopczyk je v Pahorju našel vodnika po Krasu, Trstu, slovenski mentaliteti.

Evgen Bavčar razlog za Pahorjevo dolgoletno odmaknjenost v slovenskem prostoru vidi v njegovi drugačnosti. »Govoril je drugač, o svobodi, pisal je o ljudeh, ki so umolknili, bil žrtev ideologije.« V Poljski, državi, ki jo je nemška zasedba med drugo svetovno vojno močno zaznamovala, sicer o holokavstu govorijo kot »o naši temi«, toda po Kopczykju Pahorjeva proza spada med najbolj pomembna sporočila holokavsta in Nekropola bi morala končno priti tudi v poljski jezik.

Ob izidu nemškega prevoda 2001 je v dunajskem Der Standardu kritik Karl-Markus Gauß zapisal: »Knjiga, ki nam je manjkala«. A na kakšen način, je zanimalo moderatorico. Poiss je odgovoril, da se današnja Nemčija res definira v svojem odnosu do zgodovine in predvsem do holokavsta, a tudi tu so še vedno bele lise, ena od njih je odnos do slovanskih narodov. Sam Pahorjev roman razume predvsem kot izkušnjo običajnega človeka, ki se je nedolžen znašel v taborišču. In kako se za Pahorja zanimajo Francozi? Ceccatty poudarja francosko lokacijo romana Nekropola, s katero se francoski bralec seveda laže poistoveti, po drugi strani pa Pahor dogajanja med drugo svetovno vojno ne povezuje izključno z nacizmom, ampak o krivdi govori s človeškega vidika. Iz Nekropole tako ne veje sovraštvo, pač pa pričevanje kulturnega človeka.

Seveda se je razprava obrnila marsikam; k Pahorjevemu Trstu kot mitičnemu mestu, v katerega je pisatelj zaljubljen in se zanj tudi bori. K vprašanju smrti in življenja, bistvu njegove literature, pa tudi o poželenju, ljubezni, nežnostih v knjigah smrti, ki imajo tako vlogo tolažnic kot kognitivno funkcijo. Pisatelj nas uči, da svojo identiteto gradimo tudi, ko pripovedujemo o svoji zgodovini, so se strinjali udeleženci razprave. Bavčar je prepričan, da je Boris Pahor nacionalna ikona postal tudi zato, ker je v njegovem delu še veliko nevidnega in moramo še marsikaj odkriti. »Ne samo prek literarnih teorij, jaz ga berem predvsem s srcem.«

TANJA JAKLIČ

Boris Pahor včeraj. Pred Thomasom Poissom in Michałom Kopczykom

FOTO UROŠ HOČEVAR